

15. Kinh ĐẠI DUYÊN (Mahà Nidàna-sutta)

Như vậy, tôi nghe :

1. Một thời nọ Thế Tôn an trụ
Tại bộ-lạc Kú-Rú (1) vùng xa
Hay tên Câu-Lâu (1) cũng là
Ấp Kiêm-Ma-Sắc-Đàm-Ma (2) hiền hòa
Kam-Ma-Sá-Tham-Ma (2) nguyên ngữ
Tại nơi đây Điều Ngự (3) giáo truyền
A-Nan Tôn-giả cần chuyên
Là vị Thị giả hầu bên Phật Đà (3)
Một hôm, A-Nan-Đa Tôn giả
Đến thất Phật vào quá thiên thời
Đảnh lễ Thế Tôn xong rồi
Tìm chỗ thuận tiện và ngồi một bên
Đoạn A-Nan nói lên ý tưởng :
– “ Bạch Thế Tôn ! Vô lượng diệu kỳ !
Hy hữu thay ! Pháp huyền vi
Giáo pháp Duyên Khởi minh tri rõ ràng
Thật vi diệu , vô vàn thâm thúy
Thật bất khả tư nghị , mỹ toàn

(1) : Bộ lạc Kura (Câu-lâu).

(2) : Ấp Kammassadhamma (Kiêm-ma-sắc-đàm-ma) tại Kuru .

(3) : Hai trong 10 tôn hiệu do người đời xưng tụng đức Phật :
Araham (Ứng Cúng) ; Sammà Sambuddho (Chánh Biến Tri hay Chánh Đẳng Chánh Giác) ; Vijjācaranasampanno (Minh Hạnh Túc) ; Sugato (Thiện Thế) ; Lokavidū (Thế Gian Giải) ; Anuttaro (Vô Thượng Sĩ) ; Purisadammasarathi (Điều Ngự Trượng Phu) ; Satthādevamanussānam (Thiên Nhân Sư) ; Buddho (Phật) ; Bhagavā (Thế Tôn) .

Trường Bộ -Kinh ĐẠI DUYÊN (MahàNidàna) MLH – 102

Duyên khởi thông suốt mọi đàng
Hết sức minh bạch, rõ ràng với con “.

- “ A-Nan- Đa (1)! Hãy còn thô tháo
Đừng nói vậy về Giáo pháp này .
Chính vì Duyên Khởi pháp đây
Thật sự thâm thúy, đủ đầy cao siêu .
Vì chúng sinh phần nhiều trí thiếu
Không giác ngộ, không hiểu sâu xa
Nên bị rối loạn mê tà
Như một ổ kén hay là ống tơ
Rối chẳng chịt bao giờ gỡ hết
Hay y hệt như cỏ Mun-Cha (2)
Như lau sậy Ba-Ba-Cha (3)
Không thể thoát khỏi để ra an lành .
Sinh đọa xứ hoặc sanh khổ xứ
Đọa ác thú, sinh tử triền miên ”.
- 2. – “ Này A-Nan (1)! Nếu hiện tiền
Ai hỏi : ‘ Già, Chết do duyên thế nào ? ’
Hãy đáp rằng : ‘ Khổ đau già, chết
Do duyên Sanh thù dật mà nên ’ .
– Sanh do duyên nào mà nên ?
– Sanh do duyên Hữu móng nền mà ra .
– Hữu do duyên gì mà tích tụ ?
– Hữu là do duyên Thủ hình thành .
– Thủ do duyên gì phát sanh ?

(1) : ANANDA : Có khi được gọi là Ngài A-Nan , là con của Học -
Phạn Vương (Sukodana), em vua Tịnh Phạn (Suddhodana), tức
ngài Ananda là em thúc bá với đức Phật và là vị thị giả trung
tín của Phật suốt 30 năm thời trung-giác-thời và hậu-giác-thời .
(15 năm đầu - tiền-giác-thời - đức Phật chưa có vị thị giả nào
nhất định). (2) : Cỏ munja . (3) : Lau sậy Babaja .

- Thủ do duyên Ái mà thành lập mau .
 - Ái do duyên thế nào mà có ?
 - Ái là do duyên Thọ thành hình .
 - Thọ do duyên nào hình thành ?
 - Thọ do duyên Xúc mà sinh tức thì .
 - Xúc là do duyên gì mà có ?
 - Do Danh Sắc mà có Xúc này .
 - Danh Sắc do duyên nào đây ?
 - Danh Sắc do Thức duyên này phát sinh .
3. A-Nan- Đa ! Thuyết minh sáng tỏ
Có ai hỏi : ‘ Thức có từ đâu ? ’
 - Thức do Danh Sắc sinh mau .Như vậy Danh Sắc duyên đầu Thức sinh
Lại do Thức, duyên sinh Danh Sắc
Do Danh Sắc, nên Xúc phát sinh
Do duyên Xúc nên Thọ sinh
Do duyên Thọ đó, Ái sinh tiếp liền
Do duyên Ái , Thủ liền sinh khởi
Do duyên Thủ , đưa tới Hữu sinh
Do duyên Hữu , Sanh phát sinh
Do Sanh , đưa tới thành hình điều chi ?
Tới Già, Chết, Ưu, Bi, Khổ, Não .
Như vậy thì rốt ráo đưa sang
Khổ Uẩn tập khởi hoàn toàn ’.
4. Như trước đã nói : ‘ Mở màn duyên Sanh
Nên Già, chết phát sinh như vậy
Vậy A-Nan hiểu thấy thế nào ?
Nếu Sanh không có loại nào
Không có bất cứ chỗ nào, nơi đâu
Như Chư Thiên, hay vào Thiên-giới

- Càn-Thát-Bà hay giới Thát-Bà
Dạ-Xoa hay giới Dạ Xoa
Quý thần hay giới Quý ma, thánh thần
Hoặc loài Người hay Nhân-giới tục
Loài bốn chân, Tứ-túc-giới này
Loài chim - Điều-giới thường bay
Trùng xà – Trùng-xà-giới này, ví như
A-Nan-Đa ! Nếu từ không có
Sự Sanh vào các họ loài trên
Thì Sanh bị diệt hiển nhiên
Vậy thời Già, Chết có tên không nào ? ”
- “ Bạch Thế Tôn ! Không sao hiện hữu ”.
- “ A-Nan-Đa ! Nghiên cứu tình tường
Nhân vậy, Duyên vậy hiển thường
Tập Khởi như vậy, chỉ đường nhân duyên
Của Lão tử , tức duyên Sanh vậy .
5. Trước nghe thấy : “ Do Hữu sinh Sanh ”
A-Nan-Đa ! Phải hiểu rành
Thế nào câu nói : ‘ Hữu sinh Sanh ’ này ?
Này A-Nan ! Nếu đây không có
Bất cứ loại, bất cứ giới nào
Bất cứ chỗ nào, xứ nào
Dục Hữu , Sắc Hữu không vào loại chi
Vô Sắc Hữu đồng thì không có
Nếu không có Hữu tất cả rồi
Do Hữu bị diệt mọi nơi
Thì Sanh như vậy hiện thời có không ? ”
- “ Bạch Thế Tôn ! Sanh không thể có ”.
- “ A-Nan-Đa ! Chính đó là nhân

Là duyên, tập khởi dự phần
Nhân duyên là Hữu , dẫn dẫn Sanh sinh .

6. Trước đã nói : “ Hữu sinh do Thủ ”
Hiểu thế nào tròn đủ câu này ?
‘ Do duyên Thủ , Hữu sinh ’ ngay
A-Nan-Đa ! Nếu Thủ này trước sau
Không bất cứ loại nào , nơi chỗ
Như Dục Thủ , Kiến Thủ đều không
Hay Giới Cầm Thủ cũng không
Hoặc Ngã Chấp Thủ tương đồng không luôn
Nếu không có Thủ thường vĩnh cửu
Thủ bị diệt thì Hữu có không ? ”
– “ Bạch Thế Tôn ! Chính là ‘ không ’ .
– “ A-Nan-Đa ! Cũng chính trong điều này
Nhân như vậy, duyên vậy, tập khởi
Do duyên Thủ đưa tới Hữu sinh
Cho nên biết chắc định ninh :
‘ Hữu sinh do Thủ ’, hành trình đã cho .
7. Trước đã nói : “ Chính do duyên Ái
Thủ phát sinh ”; hình thái thế nào ?
A-Nan ! Phải hiểu ra sao
Câu nói : ‘ Do Ái đưa vào, Thủ sinh ’?
Nếu Ái không tự mình có đủ
Bất cứ loại, bất cứ chỗ nào
Sắc Ái , Thanh & Vị Ái nào
Hương Ái hay Xúc Ái nào, ngoài trong
Hay Pháp Ái ; đều không cả thấy
Ái diệt đây thì Thủ có không ? ”
– “ Bạch Thế Tôn ! Chính là ‘ không ’ .
– “ A-Nan ! Như vậy tương đồng nhân duyên

Nhân như vậy và duyên như vậy
Tập khởi vậy ; như thế nhân duyên
Của Thủ tức là Ái tuyền
Nghĩa là có ‘ Thủ do duyên Ái ’ này .

8. Trước đã nói : “ Do đây duyên Thọ
Ái phát sinh ”. Thọ chẳng có nào
Bất cứ loại, nơi chỗ nào
Nhân Xúc sinh Thọ , không sao biết rành
Rồi Nhĩ Xúc sở sanh Thọ ấy
Tỷ & Thiệt Xúc sinh Thọ , rõ bày
Thân Xúc sở sinh Thọ này
Ý Xúc sinh Thọ , điều này cũng do
Nếu không có Thọ cho mọi việc
Nếu Thọ diệt thì Ái có không ? ”
– “ Bạch Thế Tôn ! Chính là ‘ không ’ .
– “ A-Nan ! Như vậy tương đồng nhân duyên
Nhân như vậy và duyên như vậy
Tập khởi vậy . Như thế hiểu rành
Do duyên Thọ nên Ái sinh
Rồi do duyên Ái , phát sinh Tầm cầu
Do tầm cầu, phát sinh ra Lợi
Do duyên lợi , quyết-định sinh ngay
Rồi do duyên quyết-định này
Tham dục phát khởi đủ đầy trải qua .
Do Tham dục sinh ra Đắm trước
Do Đắm trước , Chấp Thủ liền sinh
Do chấp thủ , Hà-tiện sinh
Do duyên hà-tiện , Thủ gìn sinh ra
Do Thủ hộ , dần dà các Ác
Bất thiện pháp, làm lạc sinh rày

Như chấp trượng, chấp kiếm này
Tranh luận, ác khẩu, sân đầy, vọng ngôn .

10. Trước đã nói : “ Do còn Thủ hộ
Phát sinh ra một số Ác ” rồi
Bất thiện pháp sinh đồng thời
Chấp trượng, chấp kiếm, nặng lời, vọng ngôn
Hay khẩu chiến, tâm tổn ác khẩu
A-Nan-Đa ! Hiểu thấu thế nào ?
Ở câu nói trên, nhằm vào
Nếu Thủ không có loại nào , chỗ nơi
Không Thủ-hộ đồng thời diệt gấp
Bất thiện pháp, ác pháp có không ? ”
– “ Bạch Thế Tôn ! Chính là ‘không’ .
– “ A-Nan ! Như vậy tương đồng nhân duyên
Nhân như vậy và duyên như vậy
Tập khởi vậy . Như thế nhân duyên
Của bất thiện pháp, ác duyên
Tức là thủ-hộ , căn nguyên gắn liền
Nghĩa là do từ duyên thủ-hộ
Phát sinh ra các chỗ không lành .
11. Trước đã nói : “ Thủ-hộ sanh
Do duyên hà-tiện ”, hiểu nhanh thế nào ?
Hà-tiện không có vào mọi thứ
Bất cứ loại, bất cứ chỗ nào
Không có loại nào, nơi đâu
Không cho tất cả , cơ cầu ra sao ?
Không hà-tiện , nhằm vào mọi việc
Hà-tiện diệt , Thủ-hộ còn không ? ”
– “ Bạch Thế Tôn ! Chính là ‘không’ .
– “ A-Nan ! Như vậy tương đồng nhân duyên

Nhân như vậy và duyên như vậy
Tập khởi vậy . Nên gốc điều này
Của Thủ là hà-tiện đây
Tức “ do hà-tiện, Thủ này sinh ” ngay .

12. Trước đã nói : “ Do đây Chấp-thủ
Hà-tiện sinh ” ; hiểu đủ thế nào ?
Chấp-thủ không có loại nào
Không có bất cứ chỗ nào, nơi đâu
Không chấp-thủ , nhằm vào mọi việc
Chấp-thủ diệt , hà-tiện có không ? ”
– “ Bạch Thế Tôn ! Chính là ‘không’ .
– “ A-Nan ! Như vậy tương đồng nhân duyên
Nhân như vậy và duyên như vậy
Tập khởi vậy . Như thế nhân duyên
Của hà-tiện được biết liền
Đó là chấp-thủ , căn nguyên chẳng hiển .
13. Trước đã nói : “ Do duyên Đắm-trước
Chấp-thủ sinh ”. Hiểu được thế nào ?
Đắm trước không có loại nào
Không có bất cứ chỗ nào, nơi đâu
Không Đắm mê , nhằm vào mọi việc
Đắm-trước diệt , chấp-thủ có không ? ”
– “ Bạch Thế Tôn ! Chính là ‘không’ .
– “ A-Nan ! Như vậy tương đồng nhân duyên
Nhân như vậy và duyên như vậy
Tập khởi vậy . Nên gốc vấn đề
Của chấp-thủ là đắm mê
Đắm mê (đắm-trước) nhất tề Thủ sinh .

14. Trước đã nói : “ Do duyên Tham dục Đắm-trước sinh ”. Nhận thức thế nào ?
Tham dục không có loại nào
Không có bất cứ chỗ nào, nơi đâu
Không tham dục , nhằm vào mọi việc
Tham dục diệt , Đắm-trước có không ? ”
– “ Bạch Thế Tôn ! Chính là ‘không’ .
– “ A-Nan ! Như vậy tương đồng nhân duyên Nhân như vậy và duyên như vậy Tập khởi vậy . Như thế nhân duyên Đắm-trước do tham dục truyên Do duyên tham dục, sinh liền Đam mê .
15. Trước đã nói : “ Do về quyết-định Tham dục sinh ”. Hiểu chính thế nào ?
Quyết-định không có loại nào
Không có bất cứ chỗ nào, nơi đâu
Không quyết-định , nhằm vào mọi việc
Quyết-định diệt , Tham dục có không ? ”
– “ Bạch Thế Tôn ! Chính là ‘không’ .
– “ A-Nan ! Như vậy tương đồng nhân duyên Nhân như vậy và duyên như vậy Tập khởi vậy . Như thế nhân duyên Của tham dục được biết liền Chính là quyết-định , căn nguyên biết rồi .
16. Trước đã nói : “ Do nơi duyên Lợi Quyết-định sinh ”. Hiểu tới thế nào ?
Nếu lợi không có loại nào
Không có bất cứ chỗ nào, nơi đâu
Lợi không có, nhằm vào mọi việc

- Nếu Lợi diệt , quyết-định có không ? ”
– “ Bạch Thế Tôn ! Chính là ‘không’ .
– “ A-Nan ! Như vậy tương đồng nhân duyên Nhân như vậy và duyên như vậy Tập khởi vậy . Như thế nhân duyên Của quyết-định là Lợi liền ‘Quyết-định có được do duyên Lợi ’ này .
17. Trước đã nói : “ Do đâu sinh Lợi Do Tìm cầu ”. Hiểu tới thế nào ?
Tìm cầu không có loại nào
Không có bất cứ chỗ nào, nơi đâu
Không tìm cầu , nhằm vào mọi việc
Tìm cầu diệt , thì Lợi có không ? ”
– “ Bạch Thế Tôn ! Chính là ‘không’ .
– “ A-Nan ! Như vậy tương đồng nhân duyên Nhân như vậy và duyên như vậy Tập khởi vậy . Nên gốc thâm sâu Của lợi tức là tìm cầu ‘Tìm cầu sinh Lợi ’, hiểu mau vấn đề .
18. Trước đã nói : “ Do về duyên Ái Tìm cầu sinh ”. Phải trái thế nào ?
Nếu Ái không có loại nào
Không có bất cứ chỗ nào, nơi đâu
Ái không có , nhằm vào mọi việc
Nếu Ái diệt , Tìm kiếm có không ? ”
– “ Bạch Thế Tôn ! Chính là ‘không’ .
– “ A-Nan ! Như vậy tương đồng nhân duyên Nhân như vậy và duyên như vậy

- Tập khởi vậy . Như vậy nhân duyên
Của tìm cầu là Ái liên
A-Nan ! Nhờ Thọ làm duyên sinh này
Cho nên Ái , cả hai phương diện
Đều hòa quyện thành một , tương liên .
19. Trước đã nói : “ Chính do duyên
Từ Xúc nên Thọ sinh liên ”. Hiểu sao ?
Nếu không có loại nào bất cứ
Cũng không có bất cứ chỗ nào
Nhân xúc , nhĩ & tỷ xúc nào
Thiệt & thân & Ý xúc – cái nào cũng không
Xúc không có , nhằm vào mọi việc
Nếu Xúc diệt , thì Thọ có không ? ”
– “ Bạch Thế Tôn ! Chính là ‘không’ ”.
- “ A-Nan ! Như vậy tương đồng nhân duyên
Nhân như vậy và duyên như vậy
Tập khởi vậy . Như thế nhân duyên
Của Thọ là Xúc , biết liên
‘ Thọ phát sinh bởi từ duyên Xúc ’ này .
20. Trước đã nói : “ Do đây Danh sắc
Nên Xúc sinh ”. Hiểu thật ra sao ?
Nếu những hình, sắc, tướng nào
Danh thân và sắc thân nào nhờ đây
Những hình, sắc, tướng này không có
Thời danh-mục-xúc có hay không ? ”
– “ Bạch Thế Tôn ! Chính là ‘không’ ”.
- “ Những hình, sắc, tướng, mao trong điều cần
Nhờ đó mà sắc thân thi thiết
Những thứ đó đều tuyệt, vô phần

- Hữu-đối-xúc trong danh thân
Có thể hiện hữu khi cần được không ? ”
– “ Bạch Thế Tôn ! Điều này không được ”.
- “ Những hình, sắc, tướng, mao đều cần
Nhờ đó danh thân, sắc thân
Mới được thi thiết khi cần lưu thông
Những thứ đó nếu không có với
Danh-mục-xúc, hữu-đối-xúc đồng
Có thể hiện hữu được không ? ”
- “ Bạch Ngài ! Điều đó thì không thể nào ”.
- “ A-Nan-Đa ! Nhờ vào các mặt
Những hình, sắc, tướng, mao chi chi
Những thứ đó không có gì
Tương duyên với xúc, vậy thì có không ? ”
- “ Bạch Thế Tôn ! Tuyệt không thể vậy ”.
- “ Này A-Nan ! Như vậy là nhân
Như vậy là duyên cận thân
Tập khởi như vậy . Chính phần nhân duyên
Của xúc tức là tuyền Danh sắc
‘ Do danh sắc, Xúc đã phát sinh ’.
21. Trước đã nói rất tận tình :
‘ Do duyên Thức, danh sắc sinh ’ tức thì
Phải hiểu gì qua câu nói đó ?
Danh sắc sinh do có Thức này.
- A-Nan-Đa ! Hãy nghe đây
Nếu thức không nhập mẫu thai an lành
Thì có thể hình thành danh sắc
Trong bụng mẹ có mặt được không ? ”

- “ Bạch Thế Tôn ! Chính là ‘không’ ”.
- “ A-Nan ! Nếu thức vào trong thai bào
Nhưng rủi thay , không sao tồn tại
Bị tiêu hoại, thai đó như không
Danh sắc có thể thành xong
Với nhiều trạng thái trong lòng mẹ không ? ”
- “ Bạch Thế Tôn ! Điều không thể có ”.
- “ A-Nan-Đa ! Thức nọ đoạn trừ
Trong đũa con nít , ví như
Đồng nam, đồng nữ ; thì từ điều trên
Danh sắc có thể nào phát triển
Rồi trưởng thành mãn nguyện được không ? ”
- “ Bạch Thế Tôn ! Chính là ‘không’ ”
- “ A-Nan ! Như vậy tương đồng nhân duyên
Nhân như vậy và duyên như vậy
Tập khởi vậy . Như thể nhân duyên
Của Danh sắc được biết liền
Tức là Thức đó , căn nguyên vẹn tuyền .
22. Trước đã nói : “ Do duyên Danh sắc
Thức phát sinh ”. Hiểu thật thế nào ?
A-Nan-Đa ! Nếu Thức nào
Chính trong Danh sắc, không vào trú an
Thì tương lai sẵn sàng có thể
Có hiện hữu và để hình thành
Của khổ, tập, lão, tử, sanh
Sự việc như thế có thành được không ? ”
- “ Bạch Thế Tôn ! Tuyệt không thể vậy ”.
- “ Này A-Nan ! Như vậy là nhân
Như vậy là duyên cận thân

- Tập khởi như vậy . Chính phần nhân duyên
Của thức tức là tuyền Danh sắc
‘ Do danh sắc , thức đã sinh ra ’
- A-Nan ! Giới hạn tính ra
Con người phải chết, phải già, phải sanh
Rồi diệt đi , tái sinh cõi khác
Trong giới hạn của các vấn đề
Danh-mục-đạo ấy nói về
Ngôn ngữ & thi-thiết-đạo về trải qua
Trong giới hạn ấy là Tuệ giới
Trong giới hạn lưu chuyển luân hồi
Hiện hữu trạng thái mọi thời
Nghĩa là danh sắc , thức nơi con người .
23. A-Nan-Đa ! Bao lời tuyên bố
Về cái Ngã . Tuyên bố điều chi ?
– ‘ Ngã tôi có sắc , đồng thì
Nó có hạn lượng ’, phạm vi rõ ràng .
– ‘ Ngã của tôi hoàn toàn có sắc
Nhưng không có hạn lượng ’, là đây .
– ‘ Ngã tôi không sắc thể này
Nó có hạn lượng ’ đủ đầy tường tri .
– ‘ Ngã của tôi nó thì không sắc
Không hạn lượng ’; biết chắc ngã này .
24. A-Nan ! Tuyên bố ở đây
‘ Ngã tôi hạn lượng, có đầy Sắc đây
Trong tương lai hay trong hiện tại
Hoặc nói rằng : ‘ Hình thái ngã tôi
Không phải là như vậy rồi
Tôi sẽ uốn nắn, đắp bồi ngã tôi ’.

A-Nan-Đa ! Việc thời diễn tiến
Lời tuyên bố tà kiến lún sâu
Là ngã hạn lượng, sắc màu
Như vậy quá đủ, hơi đâu luận bàn !

Này A-Nan ! Có người tuyên bố :
‘ Ngã vô lượng và có Sắc ’ đây
Trong hiện tại, trong tương lai
Hoặc đã nói khác : ‘ Ngã này của tôi
Không phải vậy, để rồi uồn nắn ’.

A-Nan-Đa ! Việc hẩn như vậy
Thì lời tà kiến trên đây
Như vậy quá đủ, ngưng ngay luận bàn .

Này A-Nan ! Có người tuyên bố :
‘ Ngã hạn lượng, không có Sắc ’ đây
Trong hiện tại, trong tương lai
Hoặc đã nói khác : ‘ Ngã này của tôi
Không phải vậy, để rồi uồn nắn ’.

A-Nan-Đa ! Việc hẩn như vậy
Thì lời tà kiến trên đây
Như vậy quá đủ , ngưng ngay luận bàn .

25. Này A-Nan ! Lời không tuyên bố
Về ngã này thì có bao nhiêu ?
Dù không tuyên bố các điều :
– Hạn lượng, có sắc, ngã đều của tôi .
– Ngã của tôi vô lượng, có sắc .
– Ngã của tôi không sắc, hạn lượng .
– Ngã tôi vô sắc, vô lượng .
Tương lai, hiện tại cũng thường tịnh thôi .

26. Không tuyên bố : ‘ Ngã tôi chẳng thể

Để tôi sẽ uồn nắn như vậy ’.
A-Nan ! Sự việc thế này
Không lời tuyên bố điều này điều kia
Về tà kiến phân chia về sắc
Về hạn lượng – thì thật đủ rồi !
Như vậy có bao nhiêu lời
Có hay không có tuyên lời ngã đây .

27. Này A-Nan ! Thế này về ngã
Dưới bao nhiêu thứ ngã nêu lên ?
– Ngã được xem như Thọ liên .
– Ngã không phải Thọ , không tuyên thọ đâu .
– Hoặc ngã được đứng sau quan niệm :
‘ Ngã tôi hiện không phải thọ đâu
Không phải không cảm thọ nào
Ngã tôi có thọ , nhờ vào khả năng ’.

28. Này A-Nan ! Ai hằng tuyên bố :
‘ Ngã của tôi là Thọ ’, khơi khơi
Người ấy cần được trả lời :
‘ Ba loại cảm thọ đầy vui, như là :
Đây Lạc thọ , đây là Khổ thọ ,
Bất khổ bất lạc thọ , thứ ba .
Ba loại cảm thọ chỉ ra
Loại nào ông thấy chính là ngã đây ? ’.
A-Nan-Đa ! Khi ta cảm giác
Một thọ Lạc, thì chẳng thọ nào
Bất khổ bất lạc thọ đâu
Hay là khổ thọ , không sao lọt vào
Chỉ cảm giác tuyền vào Lạc thọ .
Cũng như thế , khổ thọ có nên
Thì hai cảm thọ nói trên

Đều không cảm giác, chỉ tuyền khổ thôi .
Hoặc nếu ta nhất thời cảm thọ
Bất khổ bất lạc thọ nơi ta
Hai cảm thọ kia tránh xa
Bất khổ bất lạc thọ là một thôi .

29. Nay A-Nan ! Việc rồi như thế
Ba cảm thọ vừa kể trên đây :
Thọ lạc và thọ khổ này
Không khổ không lạc thọ đây cũng tùy
Đều vô thường, hữu vi, đoạn hoại
Pháp duyên khởi và lại đoạn trừ
Là pháp diệt tận, huyễn hư
Là pháp ly dục, chẳng từ thứ chi .
Khi lạc thọ tức thì cảm giác
Nói : ‘ Thọ lạc là ngã của tôi ’
Thì khi lạc thọ diệt rồi
Không lẽ lại nói : ‘ Ngã tôi diệt rồi ? ’
Cũng như khi nói : ‘ Tôi cảm giác
Một khổ thọ , không lạc & khổ ’, thời
Cho rằng : ‘ Đây ngã của tôi ’
Khi hai cảm thọ ấy rồi diệt đi
Người ấy nghĩ : ‘ Vậy thì bản ngã
Cũng diệt mất, tất cả còn đâu ! ’.
Vậy ai đã nói như sau :
‘ Ngã tôi là thọ ’, từ đầu đã sai .
Vì người ấy chấp hoại định kiến :
‘ Ngã của mình trong hiện tại đây
Là sự xen lẫn an bài
Vô thường, lạc, khổ ; pháp này diệt sanh .
Nay A-Nan ! không sao chấp nhận

Quan niệm : ‘ Thọ là ngã của tôi ’.

30. A-Nan ! Ai trước nói rồi :
‘ Không phải là thọ , ấy thời ngã tôi ’
Ngã của tôi cũng không cảm thọ ’.
Phải trả lời người ấy như vậy :
‘ Nay ông ! Không cảm thọ đây
Nói là ‘ Tôi có ’ chỗ này được không ?
– “ Bạch Thế Tôn ! Ta không thể nói
Là ‘ tôi có ’ ở mọi nơi, thì
Dù không có cảm thọ gì ”.
– “ A-Nan ! Như vậy không chỉ đúng rồi !
Không chấp nhận ở nơi quan niệm :
‘ Ngã tôi hiện không phải thọ ’ đâu
‘ Ngã tôi không cảm thọ ’ nào .
31. Cũng vậy, quan niệm không sao thuận đồng
‘ Ngã của tôi chính không là Thọ ’
‘ Cũng không phải không có thọ này ’
‘ Ngã tôi có cảm thọ ’ đây
‘ Có khả năng cảm thọ ’ ngay tức thì
Những quan niệm được quy như thế
Đều không thể chấp nhận được đâu .
32. Nay A-Nan ! Thí dụ vào
Tỷ Kheo một vị không sao thuận đồng
Với quan niệm ‘ ngã ’ trong ‘ cảm thọ ’
Không quan niệm ‘ ngã - thọ ’ có chung
‘ Ngã không phải thọ ’ cũng không
Lại không quan niệm ở trong điều rằng :
‘ Ngã tôi có khả năng cảm thọ ’.
Khi vị đó không chấp điều gì
Trên đời chấp trước làm chi

Nên không sợ hãi , tự tri hành trình
Nên hoàn toàn tự mình tịch tịnh
Tâm tự tín : Phạm hạnh đã thành
Biết rằng đã tận sự sanh
Việc cần làm đã hoàn thành sắt son
Sau đời này không còn đời khác
Đã giải thoát, an lạc từ đây .

A-Nan ! Với Tỷ Kheo này
Có tâm giải thoát như đây trình bày
Nếu có ai nói Tỷ Kheo ấy
Có tà kiến ở mấy vắn nắn :

- * ‘ Như Lai tồn tại khinh an
Sau khi đã chết ’, hoàn toàn là sai .
- * Hoặc ‘Như Lai không hoại tồn tại
Sau khi chết ’, cũng lại càng sai .
Hoặc có tà kiến sau đây :
- * ‘Như Lai tồn tại & Như Lai không còn
Sau khi chết ’, thật càng phi lý .
- * Nêu tà ý : ‘ Không tồn tại hoại &
Không không tồn tại Như Lai
Sau khi đã chết ’ ; càng sai ngút đầu .
Tại sao vậy ? Ví dầu có thực
Bao ‘ danh-mục’, ‘ danh-mục-đạo’ này
‘Ngôn-ngữ’, ‘ngôn-ngữ-đạo’ đây
‘Thi-thiết’, ‘thi-thiết-đạo’ này bao nhiêu
Bao trí tuệ , bao nhiêu tuệ giới
Bao luân chuyển, rồi tới vận hành
Với thắng trí , hiểu biết rành
Tỷ Kheo giải thoát, tịnh thanh vô ngần
Mà nói rằng : Tỷ Kheo vị ấy

Không biết, thấy – thì thật sai lầm .

33. A-Nan-Đa ! Hãy chú tâm :
Có bảy Trú Xứ Thức , tầm hiểu thêm
Cùng hai Xứ làm nền, căn cứ .
Bảy trú xứ của Thức là gì ?

* Những loại hữu tình này thì
Có Thân dị loại , Tưởng tri dị loài
Như loài người hay vài Thiên giới
Hoặc cho tới địa ngục vài nơi
Đây Thức trú xứ đầu thời .

* Hữu tình khác có Thân nơi dị loài
Nhưng có Tưởng nhất loài , được ví
Như các vị Phạm Chúng cõi thiên
Sanh cõi ấy, nhờ Sơ thiền
Đây Thức trú xứ đi liền thứ hai .

* Cũng có loài hữu tình có hướng
Thân nhất loại, nhưng Tưởng dị loài
Như Quang Âm Thiên chúng đây (1)
Là Thức trú xứ , điều này thứ ba .

* Loài hữu tình Thân là nhất loại
Tưởng nhất loại , như Biến Tịnh Thiên
Su-Phá-Kin-Na (2) chư thiên
Đây Thức trú xứ, biết liền thứ tư .

* Loại hữu tình vượt từ Sắc tưởng
Đoạn hết Hữu đối tượng , không ngoài
Không nghĩ dị tướng mọi loài
Chỉ có Tưởng Hư Không là Vô Biên

(1) : Cõi Trời Quang Âm Thiên (Abhasarà).

(2) : Cõi Trời Biến Tịnh Thiên (Subhakinna).

Sinh qua cõi Không Vô Biên Xứ
Đây trú xứ của Thức thứ năm .

* A-Nan-Đa ! Nên chú tâm :
Hữu tình những loại ngoài tầm tế, thô
Vượt ra khỏi Không Vô Biên Xứ
Sinh vào cõi Thức Xứ Vô Biên
Thứ sáu Thức trú xứ chuyên
Khi sinh vào Thức Vô Biên Xứ này .

* A-Nan này ! Hữu tình các loại
Vượt ra khỏi Xứ Thức Vô Biên
Sinh Vô Sở Hữu Xứ liền
Thứ bảy Thức trú xứ tuyên là đây .

A-Nan-Đa ! Trình bày hai Xứ :

* Hữu Tình Xứ Vô Tướng đầu tiên
Cùng Xứ thứ hai tương liên
Phi Tướng Phi Phi Tướng – tên Xứ này .

34. Thức trú xứ ở đây thứ nhất :
Thân dị loại , Tướng thật dị loài
Như ở cảnh giới Nhân loài
Hay những cảnh giới của vài cõi Thiên
Hoặc cho tới vài miền địa ngục
Những hữu tình khổ bức chẳng thôi
Nếu có ai hiểu đồng thời
Về sự tập khởi , hiểu nơi đoạn trừ
Sự nguy hiểm và từ vị ngọt
Sự xuất ly của một Xứ này
A-Nan ! Như vậy vị đây
Có còn hoan hỷ , thích ngay xứ này ? ”
– “ Bạch Thế Tôn ! Vị này không thích ”.

- “ A-Nan-Đa ! Điều nghịch cũng đồng
Những ai như lý suốt thông
Cũng sẽ chán ngán cả trong bảy tầng
Thức trú xứ đã từng nói đến :
Như Phạm Chúng cho đến Quang Âm
Biển Tịnh Thiên chúng các tầng ,
Không Vô Biên Xứ, Thức phần Vô Biên
Vô Sở Hữu Xứ miền thứ bảy
Thức Trú Xứ cả bảy nơi này
Nếu có ai hiểu, thấy đây
Về sự tập khởi , hiểu ngay đoạn trừ
Sự nguy hiểm và từ vị ngọt
Sự trót lọt bảy xứ xuất ly
A-Nan ! Sự kiện vậy thì
Vị ấy còn thích, yêu vì xứ đây ? ”
– “ Bạch Thế Tôn ! Vị này không thích ”.
– “ A-Nan-Đa ! Với đích hướng ngay
Vô Tướng Hữu Tình Xứ này
Phi Tướng Phi Phi Tướng đây cũng là
Nếu có ai hiểu qua trú xứ
Sự tập khởi và sự đoạn trừ
Hiểu được vị ngọt thặng dư
Hiểu được nguy hiểm và từ xuất ly
Thì vị ấy còn tùy hỷ lạc
Ưa thích các Trú xứ này không ?
– “ Bạch Thế Tôn ! Chính là ‘không’ ”.
– “ Bảy thức trú xứ ở trong điểm này
Và hai Xứ , giờ đây vị ấy
Đã như chon hiểu thấy huyền hư
Tập khởi, nguy hiểm, đoạn trừ

Xuất ly, vị ngọt cũng từ chúng ra
Vị xuất gia không còn chấp thủ
Tỷ Kheo trú giải thoát, không sai .
Này A-Nan ! Tỷ Kheo này
VớI Tuệ giải thoát như vậy gọi tên .

35. Về giải thoát, có nên tám loại
Tại sao gọi có tám như vậy ?

* Tự mình có sắc , thấy rày
Các thứ sắc pháp ; điều này đầu tiên .
* Không biết duyên tự mình có sắc
Thấy các sắc ở ngoại tự thân
Giải thoát thứ hai đã phân .

* Tâm mạnh hướng đến những phần tịnh thanh
Đây là ngành thứ ba giải thoát .

* Vượt khỏi mọi sắc tướng hoàn toàn
Diệt Hữu-đối-tướng mọi đảng
Mọi tướng dị biệt không màng nghĩ suy
Chỉ tưởng vì ‘ Hư không vô hạn ’
Chúng, trú thắng Không Xứ Vô Biên
Giải thoát thứ tư hiện tiền .

* Hoàn toàn vượt Không-vô-biên-xứ liền
Chúng và trú Thức Vô Biên Xứ
Đây tuần tự giải thoát thứ năm .

* Hoàn toàn đã vượt khỏi tầm
Thức-vô-biên-xứ, và thâm suy tư
‘ Vô Sở Hữu ’ ; chúng, như an trú
Vào Vô-sở-hữu-xứ , nơi này
Giải thoát thứ sáu là đây .

* Vô-sở-hữu-xứ vượt ngay tức thì

Chúng Phi Tướng Phi Phi Tướng Xứ
Và an trú vào tướng-xứ này
Giải thoát thứ bảy là đây .

* Phi-tướng-phi-phi-tướng này vượt ngay
Chúng, trú đây : Diệt Thọ Tướng Định
Đây cũng chính giải thoát cuối cùng
Là tám giải thoát ung dung .

A-Nan ! Vị ấy thuận từng nhập theo
Tám Giải Thoát, Tỷ Kheo có thể
Nhập và xuất khỏi, dễ dàng thay !
Bất cứ giải thoát trên này
Khi chỗ mình muốn, kéo dài thời gian
Các lậu hoặc hoàn toàn đoạn diệt
Vị Tỷ Kheo ưu việt chứng vào
An trú tám giải thoát sâu
Cùng Tuệ Giải thoát chứng vào, trú đây
Dứt lậu-hoặc ở ngay hiện tại
Tự thấu đạt, chứng ngộ lý chơn
Không Câu Giải Thoát nào hơn
Bằng Câu-giải-thoát rất tôn quý này
Thù thắng hơn, đủ đầy viên mãn
A-Nan-Đa ! Phải ráng phụng hành ”.

A-Nan nghe Phật giảng rành
Hoan hỷ tín thọ , tâm thành vâng theo .

Nam mô Bốn Sư Thích Ca Mâu Ni Phật (3 L)

*
* *

(Chấm dứt Kinh ĐẠI DUYÊN – Mahà-Nidàna-sutta)

